

Raftul
Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

CLARICE LISPECTOR

O ucenicie sau Cartea plăcerilor

Traducere din portugheză de
ANCA MILU-VAIDESEGAN

HUMANITAS fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Iuliana Constantinescu, Veronica Dinu

Tipărit la Paper Print – Brăila

CLARICE LISPECTOR
UMA APRENDIZAGEM OU O LIVRO DOS PLAZERES
Copyright © Paulo Gurgel Valente, 2026.
© UMA APRENDIZAGEM OU O LIVRO DOS PRAZERES, 1969.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2026,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LISPECTOR, CLARICE
O ucenicie sau Cartea plăcerilor / Clarice Lispector;
trad. din portugheză de Anca Milu-Vaidesegan. –
București: Humanitas Fiction, 2026
ISBN 978-606-097-911-1
I. Milu-Vaidesegan, Anca
821.134.3

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 / 408 83 50, fax 021 / 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

După acestea m-am uitat și, iată, o ușă era deschisă în cer și glasul cel dintâi – glasul ca de trâmbiță, pe care l-am auzit vorbind cu mine – mi-a zis: Suie-te aici și îți voi arăta cele ce trebuie să fie după acestea.[1]

APOCALIPSA, 4.1

Dau seamă . . . . . .
Că cea mai înaltă expresie
a durerii . . . . . .
Se manifestă fundamental
în bucurie . . . . . .

AUGUSTO DOS ANJOS

Jeanne :
Je ne veux pas mourir! J'ai peur!
. . . . . .
Il y a la joie qui est la plus forte![2]

(Oratoriu dramatic
de PAUL CLAUDEL pe muzica lui
Honneger, *Ioana d'Arc pe rug*).

---

1. Biblia, Editura Institutului Biblic și de Misiune a BOR, București 2005.

2. Ioana: Nu vreau să mor! Mi-e frică!/…/ Bucuria este cea mai puternică!

NOTĂ

Această carte și-a cerut o libertate mai mare, pe care mi-a fost teamă să i-o acord. Este cu mult deasupra mea. Am încercat, umilă, să o scriu. Sunt mai puternică decât mine.

C.L.

Originea primăverii
sau
Moartea necesară în plină zi

, fiind atât de ocupată, venise de la cumpărături, pe care menajera le făcuse în grabă, pentru că în ultimul timp muncea de mântuială, deși venea doar ca să pregătească prânzul și cina, dăduse mai multe telefoane ca să rezolve diverse chestiuni, inclusiv un lucru foarte greu, și anume să cheme instalatorul, se dusese la bucătărie să aranjeze cumpărăturile și să pună în fructieră merele care erau mâncarea ei preferată, deși nu știa să decoreze o fructieră, însă Ulisses îi sugerase posibilitatea ca, pe viitor, să înfrumusețeze, spre exemplu, o fructieră, se uită să vadă ce-i lăsase menajera pentru cină înainte de a pleca, pentru că prânzul fusese mizerabil, între timp observase că mica terasă care era un privilegiu al apartamentului, deoarece se afla la parter, trebuia să fie spălată, primi un telefon de invitație la un cocktail de caritate în beneficiul a ceva ce nu înțelesese în întregime, dar care avea legătură cu școala

primară, slavă Domnului că era în vacanță, se duse la dulap să-și aleagă o rochie care să o facă cât se poate de atrăgătoare la întâlnirea cu Ulisses, care îi spusese deja că nu știe să se îmbrace cu gust, își aminti că, fiind sâmbătă, el ar avea mai mult timp pentru că nu trebuia să țină în ziua aceea cursurile de vară la Universitate, se gândi la ce devenise el pentru ea, la ce părea el că-și dorește ca ea să știe, presupuse că el dorea s-o învețe doar să trăiască fără suferință, el îi spusese odată că dorea ca, atunci când este întrebată cum se numește, să nu răspundă „Lóri", ci să poată răspunde „numele meu sunt eu", deoarece numele tău, spusese el, este un eu, se întrebă dacă rochia alb cu negru era potrivită.

atunci chiar din abdomen, precum o zgâlțâitură îndepărtată a pământului pe care abia dacă ai percepe-o ca pe un cutremur, din uter, din adâncul inimii încordate a simțit tremurul uriaș al unei puternice dureri zguduitoare, din tot trupul zguduitura – și cu subtile schimonoseli ale obrazului și trupului în cele din urmă anevoios ca o vână de petrol ce sfâșie pământul – se porni în cele din urmă hohotul de plâns sec, un plâns mut fără vreun sunet nici măcar pentru ea însăși, acela pe care nu-l bănuise, acela pe care nu și-l dorise niciodată și pe care nu-l prevăzuse – scuturată asemeni unui copac puternic, care e scuturat mai zdravăn decât un copac fragil – în cele din urmă, explodând vase și vene, atunci

se așeză ca să-și tragă sufletul și peste puțin timp se prefăcea că este o femeie albastră, fiindcă apusul mai târziu poate avea să fie albastru, se preface că împletește cu fire de aur senzațiile, se preface că timpul copilăriei era astăzi și, împodobită cu jucării, se preface că nu i se deschisese o venă și se preface că din ea nu curgea în palidă tăcere sângele stacojiu, și că ea nu era lividă ca moartea, dar chiar așa se prefăcea că era totul adevărat, simțea nevoia ca în mijlocul prefăcătoriei să rostească adevărul din piatră opacă care să contrasteze cu prefăcătoria de un verde sclipitor, să-și închipuie că iubea și era iubită, să-și închipuie că nu era nevoie să moară de dor, să-și închipuie că era culcată în palma transparentă a lui Dumnezeu, nu Lóri, ci numele ei secret pe care deocamdată nu-l putea folosi, să-și închipuie că trăia și nu că era pe moarte, fiindcă a trăi până la urmă nu însemna altceva decât să te apropii tot mai mult de moarte, să-și închipuie că nu înlemnise de perplexitate când firele de aur pe care le țesea se încurcaseră, și ea nu știa să descurce firul subțire și rece, să-și închipuie că era suficient de înțeleaptă ca să desfacă nodurile de la frânghia marinărească ce-i lega încheieturile de la mâini, să-și închipuie că avea un coș cu perle doar ca să vadă culoarea lunii, fiindcă ea era lunară, să-și închipuie că închidea ochii și ființe iubite apăreau când își va deschide ochii umezi de recunoștință, să-și închipuie că tot ce avea nu era o închipuire, să-și închipuie că dacă își

decontracta pieptul și o lumină aurie și diafană ar fi condus-o printr-o pădure de rigole mute și de pașnice mortalități, să-și închipuie că nu era lunară, să-și închipuie că nu plângea pe dinlăuntru

– pentru că acum, încetișor, deși cu ochii uscați, inima i se înmuiase; se eliberase acum de dorința nesățioasă de a trăi. Se gândi să-i scrie lui Ulisses ca să-i povestească ce i se întâmplase,

dar nu se întâmplase nimic povestibil în cuvinte scrise sau vorbite, era bun sistemul acela pe care-l născocise Ulisses: ceea ce nu știa sau nu putea rosti, să scrie și să-i dea hârtia în tăcere – dar de data asta nu era nimic nici măcar de povestit.

Acum lucidă și calmă, Lóri își aminti că citise că mișcările isterice ale unui animal legat erau făcute cu intenția de a se elibera, prin intermediul acestor mișcări, de lucrul necunoscut care-l ține legat – necunoașterea mișcării unice, precise și eliberatoare făcea ca animalul să devină isteric: făcea apel la nestăpânire – în timpul înțeleptei nestăpâniri a lui Lóri ea înțelesese avantajele eliberatoare venite din viața sa mai primitivă și animalică: făcuse în mod isteric apel la atâtea sentimente contradictorii și violente, încât sentimentul eliberator sfârșise prin a o desprinde din plasă, în ignoranța sa animalică ea nici măcar nu știa cum,

era obosită de efortul de animal eliberat.

Și acum sosise momentul să hotărască dacă va mai continua sau nu să se vadă cu Ulisses. Cu o

subită revoltă, nu vru să învețe ceea ce el cu răbdare părea că vrea s-o învețe și ea însăși să bage la cap – se revolta mai ales pentru că aceea nu era pentru ea o perioadă de „meditație“ ce părea dintr-odată ridicolă: vibra de o reală dorință așa cum i se întâmpla înainte și după menstruație. Dar era ca și cum el ar fi dorit ca ea să învețe să umble pe propriile-i picioare și abia atunci, pregătită de libertatea pentru Ulisses, ea să fi fost a lui – oare ce voia el de la ea, în afară de a o fi dorit în liniște? La început, Lóri se înșelase și crezuse că Ulisses voia să-i transmită unele lucruri de la cursul de filozofie, însă el i-a spus: „nu de filozofie ai tu nevoie, dacă era asta, ar fi fost ușor: ai fi asistat la cursurile mele ca auditor, și eu aș fi conversat cu tine în alți termeni“,

numai că acum cutremurul era bun pentru isteria ei și acum, că se eliberase, putea chiar amâna pe viitor hotărârea de a nu-l mai vedea pe Ulisses: numai că azi dorea să-l vadă și, deși nu suporta dorința lui tăcută, știa că în realitate ea era cea care îl provoca în încercarea de a-i spulbera răbdarea cu care el aștepta; cu banii pe care tatăl ei îi trimitea lunar își cumpăra rochii scumpe întotdeauna mulate pe corp, doar atât știa ea să facă pentru a-l atrage și

era timpul să se îmbrace: se privi în oglindă și nu era frumoasă decât pentru simplul fapt că era femeie: avea un trup zvelt și puternic, unul din motivele imaginare pentru care Ulisses ar fi dorit-o; alese o

rochie dintr-o țesătură grea, în ciuda căldurii, aproape fără nici un model, modelul va fi propriul ei corp, dar

să se dichisească era un ritual care o făcea serioasă: materialul nu era totuși o țesătură oarecare, se transforma într-o textură aparte și tocmai stofa aceasta împreună cu corpul ei făceau ca ea să prindă contur – cum putea o bucată simplă de pânză să capete atâta mișcare? părul ei spălat de dimineață și uscat la soare pe mica terasă era mătăsos și de culoarea castanelor bătrâne – frumoasă? nu, femeie: după aceea, Lóri își fardă buzele și ochii cu mare grijă, lucru pe care-l făcea, după o colegă de-a ei, foarte neîndemânatic, își dădu cu parfum pe frunte și la baza decolteului – pământul era înmiresmat cu mirosul a mii de frunze și flori strivite: Lóri se parfuma și acesta era unul din modurile ei de a imita lumea, ea, care căuta atât de mult să învețe viața – cu parfumul, accentua într-un fel ceea ce putea ea fi, prin urmare, nu putea folosi parfumuri care o contraziceau: se parfuma cu o înțelepciune instinctivă, venind de la milenii de femei învățând aparent pasive și, precum orice artă, îi cerea să aibă o minimă cunoaștere a propriei persoane: folosea un parfum ușor sufocant, savuros ca humusul, ca și cum capul culcat ar fi strivit humus, al cărui nume nu-l spunea nici uneia dintre colegele ei profesoare: deoarece era al ei, era ea, din moment ce pentru Lóri parfumarea era un act secret și aproape religios